

Зарубіжні практики взаємодії поліції та населення

Бобро Наталія Валеріївна

кандидат соціологічних наук,

доцент кафедри соціально-економічних дисциплін,

Харківського національного університету внутрішніх справ,

61080, м. Харків, Україна,

Проспект Льва Ландау, 27

Анотація: проводиться теоретичний аналіз організації та діяльності поліції зарубіжних країн. Розкривається сутність найефективніших форм взаємодії поліції та населення

Ключові слова: поліція, громада, партнерство, програми «Community Policing», «Зупини злочинця»

Summary: the theoretical analysis of the organization and the police abroad. The essence of the most effective forms of interaction between police and the public

Kew words: police, community, partnership, programs «Community Policing», «Crime Stoppers»

Сьогодні в умовах демократизації українського суспільства ініціюється інституалізація органів правопорядку в новому розумінні, із більш змістовним статусом, комплексом прав і обов'язків, що зобов'язує їх здійснювати не тільки правоохоронне, а й більш широке соціальне обслуговування населення. Сучасній поліції рекомендується завойовувати повагу не шляхом пристосування до громадської думки, а відданим служінням закону, готовністю надати послугу кожному громадянину незалежно від його соціального статусу, ввічливістю поведінки та самовідданістю під час захисту життя та майна громадян. Тому вважаємо вчасним розгляд організації роботи поліції з населенням зарубіжних країн світу та впровадження окремих елементів у власну правоохоронну та правозахисну діяльність нашої держави.

Перша у світі модель була запроваджена Р. Пілом у Великій Британії 1829 року [1]. Запускаючи в роботу нову поліцію Р. Піл проголосив: «поліція для громади і громада для поліції» («The police are public and the public are the police!»), тим самим заклавши початок філософії Community Policing або

поліцейського обслуговування. Йдеться про те, що поліцейські вважаються громадянами у військовій формі, вони не можуть виконувати ефективно й своєчасно своїх обов'язків, не спираючись на підтримку громадських об'єднань і мешканців районів, які обслуговують поліцейські підрозділи.

Сучасні дебати навколо проблеми реформування поліцейської діяльності містять обговорення спільних тем, таких як розвиток стратегій попередження злочинів засобами громади, збільшення кількості піших патрулів, розвиток локалізованих командних структур, створення систем місцевої відповідальності. Зібрані разом вони представляють у дійсності те, що є всесвітньою тенденцією до «Community Policing» – стратегія, яка передбачає активну взаємодію поліцейських з місцевим населенням для вирішення правоохоронних питань своєї громади [2]. Багато закордонних країн, будуючи стратегію партнерських відносин між поліцією та населенням, впроваджують її складові у власну професійну діяльність. На локальному рівні поліція сповідує теорію «вбитих шибок», згідно з якою терпимість до дрібних правопорушень, що не містять суттєвої небезпеки для суспільного блага, породжує тяжкі злочини і потенційно загрожує деградацією районів міст.

Не дивлячись на велику кількість літератури з проблем «Community Policing», ще не має якогось одного стандартного або загально прийнятого визначення цієї діяльності. Разом з тим не викликає заперечень формування її головного принципу: поліцейські та громадяни повинні працювати разом, щоб допомагати вирішувати проблеми громади [3].

Стратегії поліцейської діяльності, зорієнтованої на громаду, демонструють наявність шістьох основних моделей реалізації ідеї «Community Policing» на практиці: поліцейське обслуговування, засноване на територіальному принципі (Area-based Policing); товариство багатьох агенцій (Multi-agency Partnerships); попередження злочинів силами громади (Community Crime Prevention); стратегії поліцейсько-громадського контакту (Police-public Contact Strategies); територіально-базовані піші патрулі (Area-based Foot Patrols); залучення

громади та консультування з громадами (Community Involvement and Consultation) [4].

Огляд літературних джерел, що присвячені поліцейській діяльності показав, що для більш повного та всебічного врахування інтересів різних соціальних груп та блокування авторитарно-бюрократичних тенденцій у багатьох країнах практикується залучення громадян до безпосереднього управління поліцейськими формуваннями.

У Фінляндії при управлінні поліції МВС створено Дорадчий комітет у справах поліції, у складі якого поряд з посадовими особами цього апарату включені представники провідних політичних партій, профспілок та найбільш великих промислово-торгових фірм, оскільки вважається, що без їх активної підтримки розкриття злочинів та профілактика правопорушень є малоперспективною справою. При цьому ключовою фігурою превентивної діяльності стає не «поліцейський-борець із злочинним світом», а «поліцейський-тренер», головною задачею якого має бути навчання і консультування громадян, які не бажають стати жертвою злочинних посягань. Правоохоронна діяльність таким чином, концентрується на безпосередньому та довгостроковому обслуговуванні населення у сфері підвищення його безпеки.

У таких країнах, як Велика Британія, США та інших [5] основний напрямок роботи поліції – це так зване комунальне або районне чи місцеве «поліціювання», що передбачає постійне перебування поліцейського у зоні обслуговування, а головною метою його діяльності є налагодження тісної взаємодії з населенням даної зони з метою попередження правопорушень.

Громадська організація «Зупини злочинця» [6] допомагає поліції в боротьбі зі злочинністю, забезпеченні належного стану правопорядку в регіонах, проведенні профілактичної, превентивної, виховної, консультативної роботи. Відділення цієї громадської організації розташовані на території поліцейських ділянок, що значно поліпшує співпрацю членів організації з працівниками поліції. Уся діяльність за цією програмою відбувається в суворій відповідності з розробленими правилами, щоб уникнути як небажаного

розкриття особи інформатора, так і використання одержаної інформації у корисних (спроби одержання винагороди іншою особою) або в інших злочинних цілях (продаж інформації).

В Австрії здебільшого практикується чергування добровільних громадських дружин, які охороняють житло у приватному секторі та, інколи, надане державою житло. В Чехії, Литві та Іспанії громадян залучають як помічників до співпраці з поліцією [7].

У Японії якщо порівнювати її з іншими країнами рівень злочинності (вбивство, крадіжка) доволі низький [8]. Це пов'язано в першу чергу із належним рівнем організації взаємодії населення й поліції. Відбувається це так: на кожній поліцейській дільниці функціонують відділення Асоціації запобігання злочинності, членом якої може стати не тільки пересічні громадянин, які бажають співпрацювати з органами правопорядку, а й об'єднання осіб за професіями, представники котрих частіше за інших стають жертвами злочинних посягань (водії громадського транспорту, працівники банківської сфери, торговельних мереж, листоноші та інші). Обов'язками членів асоціації є повідомлення працівників поліції про скоєні злочини та цілодобове патрулювання вулиць. Також на вулицях міст засновані так звані «інформаційні пункти». До добровольців цих пунктів можуть звернутися не тільки будь-який громадянин і отримати необхідну консультацію чи дієву допомогу, але і працівники поліції для отримання інформації про місцевих жителів, скоєння злочину чи розшуку зниклої особи [9].

На завершення нашої розвідки хотілося б відмітити, що вивчення позитивного досвіду розвинених зарубіжних держав дає змогу використовувати більш ефективні форми взаємодії поліції та населення, якими користуються правоохоронні органи у своїй повсякденній роботі. Одержані емпіричні дані дозволять сформулювати на його основі теоретичні положення та конкретні практичні рекомендації щодо поліпшення співпраці поліції та населення.

Список використаної літератури:

1. Долгополов А. М. Організаційно-правові питання діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону в Україні : дис. канд юрид. наук : спец. 12.00.07 / Долгополов Анатолій Миколайович. – К. – 2008. – 20 С.
2. Голуб М. В. COMMUNITY POLICING: сутність та складові елементи. – // Право і безпека : науковий журнал. – 2012. – № 1. – С. 62-67.
3. Police Force, police service. Care and control in Britain / Edited by M. Stephens and S. Becker. – London, 1994.
4. Матюхіна Н. П. Поліція Великобританії: сучасні тенденції розвитку та управління : [монографія] / Н. П. Матюхіна. – Харків : Консум, 2001. – 131 с.
5. Поліцейська діяльність, орієнтована на громаду, в Європі: концепція, теорія та практика : серія посібників Європейська мережа попередження злочинності (EUCPN). – посібник № 2. – 2012. – 136 с.
6. Морозов Н. А. Преступность и борьба с ней в Японии / Н. А. Морозов. – СПб. : Юрид. центр Пресс. – 2003. – С. 59.
7. Бабьяк А. В. Отримання та використання первинної оперативно-розшукової інформації оперативними підрозділами ОВС України : [монографія] / А. В. Бабьяк, В. П. Сапальов, М. В. Стащак, В. В. Шендрик. – Л. : Каменярь, 2010. – 167 с.
8. Музичук О. М. Зарубіжний досвід участі громадян та громадських формувань в охороні громадського порядку і боротьбі з правопорушеннями / О. М. Музичук // Право і безпека : науковий журнал. – 2002. – Вип. 2. – С. 101–105.
9. Партнерські взаємовідносини між населенням та міліцією : підручник / Бандурка О. М. та ін. – Х. : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. – 352 с.